



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5511/2019
16.09.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ... бр. ..., ББ из ..., ... бр. ..., ВВ из ..., ... бр. ... и ГГ из ...,, чији је заједнички пуномоћник адвокат др Слободан Гавриловић из ..., ... бр. ..., против тужене Републике Србије, Републичког геодетског завода из Београда, Булевар војводе Мишића бр. 39 кога заступа Државно правобранилаштво из Београда, Немањина бр. 26, ради утврђења, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 113/2018 од 13.02.2019. године, у седници већа одржаној 16.09.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 113/2018 од 13.02.2019. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 113/2018 од 13.02.2019. године, ставом првим изреке, првостепена пресуда је потврђена у ставу првом изреке којим је утврђено да је тужена извршила повреду имовинских ауторских права тужилаца тако што је у својим организационим јединицама незаконито користила заједничко ауторско дело тужиоца - програмски систем "...” и у делу става другог изреке којим је обавезана тужена да исплати тужиоцу АА износ од 85.419.859,00 динара, тужиоцу ББ износ од 85.419.859,00 динара, тужиоцу ВВ износ од 35.581.625,00 динара и тужиоцу ГГ износ од 33.185.556,00 динара, са законском затезном каматом почев од 07.06.2018. године до исплате и у том делу жалба тужене је одбијена као неоснована. Ставом другим изреке, првостепена пресуда је преиначена у преосталом делу става другог изреке тако што је одбијен тужбени захтев у делу у ком је тражено да се обавезе тужена да сваком од тужилаца на досуђене износе исплати законску затезну камату почев од 23.01.2016. године до 06.06.2018. године. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде тако што је обавезана тужена да тужиоцима на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 6.684.680,00 динара са законском затезном каматом

од 07.06.2018. године, као дана пресуђења, до исплате. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде другостепеног суда тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију.

Испитијући побијану одлуку применом члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 55/14 и 87/18), Врховни касациони суд је оценио да ревизија тужене није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. У поступку пред другостепеним судом није дошло ни до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба Закона о парничном поступку, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује, а нема ни других битних повреда одредаба парничног поступка из наведене законске одредбе која би могла представљати основ за уважавање ревизије тужене.

Према утврђеном чињеничном стању у поступку пред првостепеним судом, на ком је заснована побијана одлука, софтвер “...” је самостално коауторско дело тужилаца, настало ван радног времена, као ваннаставна активност тужилаца запослених на Грађевинском факултету Универзитета у Београду. Структура коауторског доприноса тужилаца настанку тог програмског система је опредељена утврђеним доприносом сваког од њих. Предметни софтвер се користи у организационим јединицама по основу уговора из 2001. године и Анкеса из 2002. године закљученог између Грађевинског факултета у Београду – ..., као дистрибутера и туженог као корисника. Сваки примерак софтвера, који је по основу наведених уговора дистрибуиран туженом, је заштићен једнокорисничким хардверским кључем. Саставни део софтвера је и уговор о лиценци који се читава на монитору рачунара приликом инсталације софтвера која је могућа искључиво уз пристанак на услове предвиђене тим уговором, а којим се најпре истче да је софтвер власништво ауторског тима у оквиру Института за геодезију Грађевинског факултета у Београду, а потом и да се куповином лиценце кориснику даје неексклузивно овлашћење да користи једну копију софтвера на једном рачунару, на једном терминалу, на једној радној станици или у једној локалној рачунарској мрежи, док је за све друге случајеве обавезно тражити од ауторског тима дозволу у писаној форми, те да је забрањено правити копије софтвера или неког његовог дела, сем једне копије софтвера у целини из сигурносних разлога. По настанку апликације “...” компаније “Microsoft” 2006.-2007. године (која омогућава да се софтверу инсталираном на рачунару приступи даљински са других уређаја само уз поштовања правила и лиценци програма за који се наведена апликација користи), тужени је злоупотребом ове апликације почео да користи предметни софтвер на серверски начин, тако што је формирао један рачунар као сервер на коме је инсталиран софтвер тужилаца са хардверским кључем, на који је прикључио мноштво других

рачунара који су користили предметни софтвер без хардверског кључа, заобилазећи тиме хардверску заштиту. Укупан број тако извршених даљинских приступа систему “...” у организационим јединицама тужене је 990. Накнада тужиоцима за коришћење “...” даљинским приступом 990 рачунара од стране тужене износи укупно 239.606.899,00 динара, која је у складу са опредељеним доприносом настанку коауторског дела расподељена сваком од тужилаца у висини досуђених износа.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су правилном применом материјалног права утврдили да је тужени повредио коауторска имовинска права тужилаца и да тужиоцима припада право на накнаду имовинске штете у износима досуђеним сразмерно утврђеном коауторском доприносу.

Ревизијом се неосновано указује да је материјално право примењено ванвременски и на штету правне сигурности. Закон о ауторском и сродним правима (Сл. лист СРЈ бр. 24/98) као и касније донети ЗАСП гарантују носиоцима права искључиво овлашћење на умножавање ауторског дела. Одредбе наведених закона примењују се сагласно Бернској конвенцији за заштиту књижевних и уметничких дела из 1886. године којом је овлашћење на умножавање постављено на начин да обухвати што већи круг радњи „репродуковање... без обзира на који начин и у ком облику” управо у циљу правне сигурности заштите аутора због сталног развоја нових технологија за умножавање ауторских дела. С тога, иако члан 20. став 4. ЗАСП (Сл. лист СРЈ бр. 24/98) који је примењен у конкретном случају, умножавање дела (компјутерског програма) препознаје изричито кроз телесну форму - технику, непосредна примена стандарда Конвенције, чини правилним становиште другостепеног суда да је истом пружен једнак квалитет правне заштите како неовлашћеном умножавању дела у телесној форми тако и у бестелесној форми.

Међутим, иако је у конкретном побијана одлука заснована на правилној примени ЗАСП (Сл. лист СРЈ бр. 24/98), Врховни касациони суд налази да се у конкретном има применити ЗАСП (Сл. лист СЦГ бр. 61/04) који је важио у време настанака апликације “...” 2006.-2007. године за коју се везује повреда коауторског права. Наведени ЗАСП, за разлику од ЗАСП (Сл. лист СРЈ бр. 24/98) чланом 20. код умножавања ауторског дела поред телесног изричито уводи бестелесни начин као могућу форму умножавања. Оба закона у члану 19. гарантују аутору искључиво овлашћење на економско искоришћавање дела и познају институт коауторства који је регулисан на исти начин.

Имајући у виду наведено, по оцени Врховног касационог суда, правилно је становиште другостепеног суда да је у конкретном случају умножавања рачунарског програма (софтвера) “...” као коауторског дела извршено на бестелесни (виртуелан) начин у смислу члана 20 ЗАСП. Наиме, употребом апликације “...” на серверски начин је омогућен даљински приступ софтверу тужилаца са хардверском заштитом на мноштво других рачунара у оквиру организационих јединица тужене, при чему је крајњи ефекат тако извршених даљинских приступа омогућио да тужени користи један софтвер на 990 прикључених рачунара, у пуном (умноженом) обиму, односно са истим квалитетом као и

на рачунару са постављеном једнокорисничком хардверском заштитом. Наведени начин је с тога правилно препознат као бестелесни начин умножавања дела.

Надаље, а како је предмет заштите ове правне ствари рачунарски програм (софтвер), треба имати у виду и да су у том случају права имаоца копије софтвера (компјутерског програма) да га користи односно умножава уређена лиценцом која представља уговор о уступању права на коришћење софтвера између даваоца лиценце и корисника лиценце. У конкретном, лиценцом су туженој као имаоцу копије софтвера уступљена имовинска права тужилаца као давалаца лиценце за његово коришћење у обиму који то омогућава постављена једнокорисничка хардверска заштита а то је принцип један софтвер један рачунар (са којим условима коришћења се тужена сагласила приликом инсталације софтвера). Због тога, супротно наводима ревизије, лиценцом није обухваћена дозвола за коришћења софтвера по принципу један софтвер више рачунара а тиме ни коришћење софтвера у оквиру локалне рачунарске мреже, као ни за његово умножавање на било који начин(било којом техником).

Надаље, обзиром на обим уступљених имовинских права лиценцом, произлази да су тужиоци за себе задржали вршење искључивих имовинских овлашћења на умножавање софтвера, па с тога коришћење софтвера путем извршених даљинских приступа на мноштво раунара у оквиру организационих јединица тужене, представља начин коришћења који прелази обим уступљених права лиценцом, за који је била потребна накнадна сагласност тужилаца, која је изостала. Услед наведеног, правилан је закључак другостепеног суда да је тужена неовлашћено (бестелесно) умножила софтвер тужилаца (путем извршених 990 даљинских приступа) употребом наведене апликације, јер је умножавање предузела без сагласности тужилаца и супротно условима лиценце, чиме је повређена одредба члана 20. ЗАСП.

Истовремено, полазећи од начина на који је дошло до повреде коауторског права тужилаца као и броја остварених даљинских приступа софтверу (990), по оцени Врховног касационог суда, тужена је грубо повредила легитимни интерес тужилаца као коаутора за економским искоришћавањем ауторског дела, без реалног оправдања и у обиму која не може бити правдан јавним интересом сагласно члану 40 став 2 ЗАСП и члану 9. Бернске конвенције, а на који ревизија неосновано указује. Такво поступање тужене у директној је супротности и са одредбом члана 19. ЗАСП.

Код таквог стања, супротно наводима ревизије, поступањем тужене супротно одредбама члана 19. и 20 ЗАСП тужиоцима је на противправан начин ускраћено вршење искључивих коауторских имовинских овлашћења и проузрокована имовинска штета, коју је тужена у обавези да им накнади у досуђеној висини на основу члана 10 ЗАСП у вези члана 154.,155. 185., 189. и 190. ЗОО.

Како се осталим наводима ревизије кроз указивање на погрешну примену материјалног права заправо оспорава правилност утврђеног чињеничног стања са којих разлога се ревизија не може изјавити и понављају наводи из жалбе у односу на начин настанка предметног софтвера као ауторског дела кроз самостално коауторско

стваралаштво тужилаца ван радног односа, а који су били предмет правилне оцене другостепеног суда, исти су оцењени као неосновани и без утицаја на другачије одлучивање у овој правној ставри.

Из наведених разлога, применом члана 414. ЗПП одлучено је као у изреци .

**Председник већа - судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић